

KATEDRA
BLÍZKÉHO VÝCHODU
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova

Posudek na závěrečnou studentskou práci

Název práce: Morfologická adaptace a extrakce afixů u turkických lexikálních přejímek v ruštině a serbštině^(sic!)

Typ práce: diplomová

Autor práce: Bc. Vitali Brezhnev

Autor posudku: Mgr. Ľubomír Novák, Ph.D.

	Hodnocení
Badatelská otázka/hypotéza	výborně
Způsob práce/metodologie	velmi dobře
Naplnění zadání	velmi dobře
Práce s prameny a odbornou literaturou	dobře
Stylistická úroveň a struktura práce	velmi dobře
Formální náležitosti (jazyková správnost, citace, odkazy, bibliografie)	neprospěl

Slovní hodnocení:

Anglicky psaná diplomová práce Vitalie Brezhneva je druhým pokusem o zpracování turkických lexikálních přejímek ve vybraných slovanských jazycích – v tomto případě na příkladě srbštiny a ruštiny. Autor sám přiznává, že práce je inspirována pracemi kavkazologickými, které zkoumají právě morfologickou adaptaci turkicizmů v kavkazských jazycích. Zvolené téma i jeho zdroj inspirace naznačuje zajímavé výsledky, které by následně mohly být aplikovány na další slovanské jazyky, případně i na řečtinu či albánštinu.

Práce je vedle úvodní kapitoly shrnující cíle práce, zvolenou metodologii a zdroje a kapitoly poslední shrnující zjištěné výsledky rozdělena do čtyř vlastních kapitol: *Turkic borrowings into Russian and Serbian; Inflectional characteristics of Turkic borrowings in Russian and Serbian; Word-formation characteristics of Turkic borrowings in Russian and Serbian* a *Affix extraction*. Zvolená struktura práce je logicky pojatá, jednotlivé kapitoly postupně rozvádějí zkoumanou problematiku.

Druhá kapitola je přehledem historického a typologického kontextu zkoumaných jazykových rodin – turkické a slovanské, u turkických jazyků jsou představeny dva základní modely vnitřního členění, jsou vyjmenovány i určité typické především fonologické rysy, které jednotlivé skupiny definují. Tento přehled spolu s nástinem slovanských jazyků s fokusem na zkoumanou ruštinu a srbštinu je pěkným uvedením do problematiky a dává rámeček kontextu jazykového kontaktu mezi turkickými a slovanskými jazyky.

KATEDRA
BLÍZKÉHO VÝCHODU
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova

Následující kapitola srovnává rozdíly ve jmenné, adjektivní a slovesné flexe a uvádí příklady asimilace výpůjček podle vlastních paradigmat – paralelní paradigma nativního slova se slovem přejatým ilustruje plnou morfologickou adaptaci výpůjček. Zajímavé jsou uvedené příklady: ruské *не бельмеса* obsahující jak ruský, tak i turkický negující morfém či srbské *anladumiti* odvozené od tvaru 1.sg. min. času).

Poslední část hlavní části práce se pak věnuje extrakci sufixů – rozebírá morfologické tvary turkických jazyků, které se objevují i ve výpůjčkách. Uvádí řadu turkických sufixů, které byly vypůjčeny do srbštiny a na řadě příkladů ukazuje, že jsou produktivní ve slovtvorbě i v současném jazyce.

Předkládaná práce doznala oproti prvnímu pokusu výrazného zlepšení. Diplomant zapracoval doporučení z předchozích posudků, tam, kde bylo možné, začal rozlišovat v chronologických i jazykových vrstvách, do práce včlenil více materiálu ilustrujícího popisované jevy. Jako positívum považuji i připojení indexu, který vcelku představuje zkoumaný jazykový materiál, kdy nejde jen o jakýsi etymologický index, ale jsou tam vyznačeny i relevantní gramatické informace či etymologie.

Práce obsahuje několik zásadních faktografických chyb, které nejen, že diskvalifikují diplomantovy elementární znalosti, navíc je maskuje za informaci převzatou z jiného zdroje: „The Turkic language with the greatest number of speakers is **Ottoman Turkish**, spoken mainly in Asia Minor and the Balkans and the official language of the Republic of Turkey. Its native speakers account for about 40% of all Turkic speakers (Gadzhieva 1997: 17).“ (str. 26). Osmanština je klasifikována jako mrtvý jazyk, jako takový nemůže mít rodilé mluvčí, natož, aby tvořili 40 % turkických mluvčích. Závažnější pochybení, než tato „terminologická“ chyba je fakt, že v citované práci se žádná taková informace nenachází! Následně srovnává základní charakteristiky shodné v turkických jazycích obecně i v osmanštině a opět cituje práci *Tjurkskie jazyki* (Gadzhieva 1997: 23) – i v tomto případě však původní zdroj dané informace neobsahuje!

Na str. 34 uvádí kognát ruského *kurgan*, kurhan, mohyla' čaghatajské *kuryan* s odvoláním na Vasmerův etymologický slovník ruštiny – diplomant ani neopíše správně čaghatajské *koryan* (Vasmer 1986 II: 242), ani nezaregistruje, že jím napsané ⟨y⟩ je fakticky gama *y/γ*, tedy tektální frikativa, nikoliv palatála! Za nedostatečný považuji zvolený způsob přepisu především arabských a perských slov, kdy sice mnohdy uvádí tvar persko-arabském písmu a pak i jakýsi přepis, který je navíc uveden v hranatých závorkách, kdy lingvista, na něž je práce cílena, očekává přesný fonologický zápis (ne nutně v IPA, ale zápis /š/ jako [sh], jinky i [š] apod. není na místě), bohužel, přepis není v práci sjednocen. Brezhnev úplně ignoruje značení/přepisování délky vokálů v arabštině a perštině (což je v lingvistické práci, navíc obhajované na Katedře Blízkého východu *faux pas*), či ani neověřuje etymologii a perská

KATEDRA
BLÍZKÉHO VÝCHODU
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova

slova uvádí jako psaná v moderní turečtině: str 67 perské *hana* ‚dům‘ místo *xāna* či *xāne*. Turkická slova také někdy uvádí s fonologickým přepisem, jindy ne; uzbečtinu uvádí vedle současného pravopisu (kde však nepostřehl, že jím psané ⟨o'⟩ by mělo být vysázeno jako *o'* se specifickým tvarem apostrofu), když pak uvede přepis, uvádí jej dle mnohdy bez značení specifických hlásek, např. na str. 38 uzbecké *qo' (sic!)rboshi* [qorboši] pro *qo'rboshi* [qorboši]. Někdy uvádí chybný překlad: str. 60 „Rus. *татароведение* < *татарин* ‚Tatar‘ (< Tat., Chag., Tur., *tatar* ‚Tatar‘) + *ведеть* ‚to know‘ *eye'* (Vasmer et al. 1986 IV: 27)“ aj.

Podobně jako první odevzdaná práce, i tato vypadá, že si na jejím psaní Brezhnev nedal moc záležet. Práce by potřebovala opravit angličtinu, řada vět by potřebovala přeformulovat (např. „Borrowed Turkic borrowings [...]“ na str. 60). Na str. 52-3 prakticky opakuje stále jedno a to samé. I formální úprava práce prozrazuje, že si s ní diplomant moc hlavu nedělal. Ač, jak jsem napsal výše, se práce výrazně zlepšila, stále z ní mám pocit, jako by byla napsána, jen aby byla napsána, ale chybí jí hlubší náplň.

Nedostatky v úpravě, nekonsistentní a nepřesná citace (nejen) arabských a turkických slov doplňují i nedostatky v bibliografickém aparátu (opět především nekonsistentnost) či neschopnost opsat slovo stejně ze zdroje by se stěží daly tolerovat u bakalářské práce, v diplomové práci však nemají místo. V neposlední řadě mám pocit, že diplomant po sobě hotovou práci před odevzdáním celou důkladně nečetl, jinak by si musel všimnout celé řady drobných chyb.

Otázky k rozpravě:

Již v předchozím posudku jsem Vám vytkl, že neznačíte délku a přízvuk v srbštině (ač se ani jedno běžně nepíše, v lingvistických pracích je to obvyklé), eventuelně i v ruštině. Upozorňoval jsem, že to může ukázat na určité jevy spojené s adaptací výpůjček. Proč jste se rozhodl přízvuk i délku neuvádět?

KATEDRA
BLÍZKÉHO VÝCHODU
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova

Celkové hodnocení:

Brezhnevova diplomová práce na druhý splnila očekávání dané zvoleným tématem. Je patrné, že si diplomant vzal k srdci výtky a doporučení z předchozích posudků a dle doporučení školitele i oponenta práci rozšířil. Bohužel formální, jazykové i úpravné nedostatky kvalitu práce značně snižují.

I přes výše uvedené nedostatky práci **doporučuji** k obhajobě a navrhuji známku **dobře**.

V Praze dne 27. 1. 2023

podpis